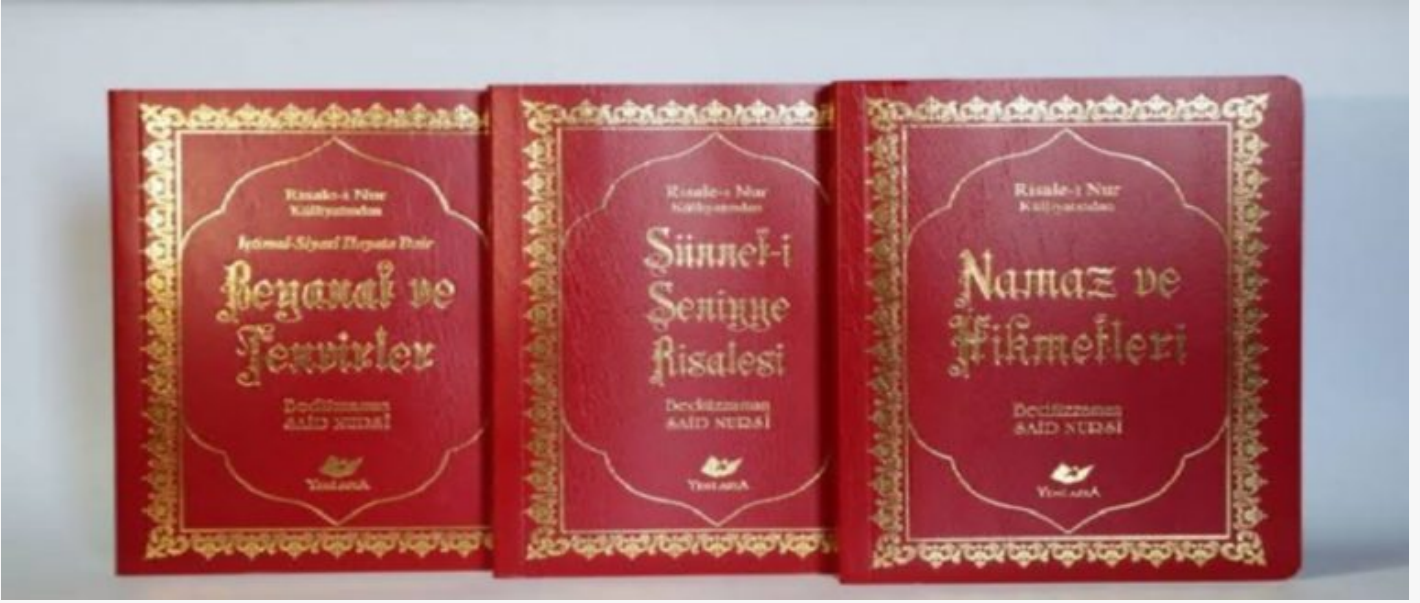

Bazı hususiyetler ve metod itibariyle Kur'ân'dan Risale-i Nur'a yansımalar - 1

Sohbette inikas ve insibağ vardır. Güneş, ısı ve yedi rengi ile adeta aksettiği ve kendi rengine boyadığı aynayla sohbet etmektedir. Aynada güneşin sıcaklığı ve renk renk, çeşit çeşit nurları vardır. O sıcaklık ve nurlar güneş değildir, ama güneştedir, onu haber vermektedir. Ona dair işaretler var, ona dair hususiyetler taşıyor. Temsilden hakikate geçerse, Risâle-i Nur, çağımızda Kur'ân güneşine tutulan en parlak bir aynadır.

Risâle-i Nur müellifi ısrarla "Risâle-i Nur benim değil, Kur'ân'ın malıdır, ben sadece bir tercümanım. Kur'ân'ın mücevherat dükkânının bir dellâlıyım" veyahut "Lezzetli üzüm salkımlarının hasiyetleri kuru çubuğunda aranmaz ve aranmamalı, ben de öyle bir kuru çubuk hükmündeyim" diyor. Bütün bu ifadeler sadece Bediüzzaman'ın engin tevazusunun bir ifadesi mi yoksa aynı zamanda bir gerçeğin altının kalın çizgilerle çizilmesi midir? Kanaatimce bu ifadeler tevazudan çok bir hakikate yapılan vurgudur. Risâle-i Nur'daki hakikatler hem metod hem de hususiyetler itibariyle Kur'ân'dan yansımalarıdır. Bu yüzden Risâle-i Nurlar pek çok noktalarda tefsiri olduğu Kur'ân'a ayinedarlık yapar. Meselâ tevhid, haşir, nübüvvet, adalet ve ibadet gibi dört temel maksadı eksen yapar Kur'ân. Onun hakikî bir tefsiri olan Risâle-i Nur da bu dört temel maksadı eksen yapmıştır. Kur'ân'ın usandırmama gibi bir hususiyeti vardır. Risâle-i Nur da bunca zamandır, bunca insan tarafından tekrar be tekrar okunduğu halde, okuyanların itirafı ile bıktırmamaktadır. Aksine her okuyuşta haz alınıyor. Ve hakeza buna benzer on beş farklı noktada Risâle-i Nur'un Kur'ân'a ayinedarlık yaptığını okumalarımda tesbit ettim. Elbette ayinedarlık noktaları bunlardan ibaret değildir. Risâle-i Nur'u biraz da bu nazarla okumakta fayda var.

Bu yazıda yapmaya çalıştığım şey, Kur'ân ile Risale-i Nur'u karşılaştırmak değildir. Çünkü bu mümkün olmadığı gibi aklı başında hiçbir insanın yapabileceği bir iş de değildir. Hiçbir eseri, semavî de olsa, Kur'ân ile karşılaştırmak imkânsızdır. Bu açıklamayı yapma gereğini duymamın sebebi, dinden haz etmeyen bazı çevrelerin zaman zaman zihinleri bulandırmak için bu gibi iddialarda bulunmalarıdır. Risale-i Nur, materyalist felsefeye en öldürücü darbeyi vuran Kur'ân'ın manevî bir tefsiridir. Bunu bildikleri için bazen Risale-i Nur ile Kur'ân arasındaki ilişkiyi anlatan bir yazıyı rahatlıkla çarpıtarak bu tarzda sunabiliyorlar. Burada anlatmaya çalıştığım şey, Risale-i Nur ile Kur'ân arasındaki sıkı ilişkidir, kuvvetli bağıdır. Risale-i Nur müellifi Kur'ân ile hemhal olmuş, onu anlamaya ve anlatmaya hayatını adanmış bir Kur'ân talebesidir. Yazmaya vesile olduğu Risale-i Nurlar da Kur'ân'ın zamanımıza hakikatli bir dersidir. Risale-i Nurların özünü, ruhunu, Kur'ân hakikatleri oluşturur. Risalelerden Kur'ân hakikatlerini çekip alırsanız geriye bir şey kalmaz. Anlatmaya çalıştığım şey budur.

1- DÖRT TEMEL MAKSADI EKSEN YAPMA NOKTASINDA YANSIMALAR (BENZERLİK)

Bediüzzaman'a göre Kur'ân'ın en çok üzerinde durduğu ve işlediği dört temel hakikat vardır. Bunlar Tevhid, Nübüvvet, Haşir, Adalet ve İbadettir.

Meselâ, Kur'ân'ın yaklaşık üçte biri ve kısa sûrelerin çoğunun başındaki âyetler doğrudan doğruya haşre işaret eder.

Haşir bahsi ile başlayan yaklaşık kırka yakın sûre vardır.1

Kur'ân'ın bütününde bu dört maksat bulunduğu gibi, bu maksatlar-nerdeyse-her bir sûrede hatta her bir âyet ve cümlede tecelli eder. Bu dört maksat Kur'ân'da ya sarahaten veya işaretlen veya remzen vardır. Bu dört maksadın "Bismillahirrahmanirrahim"de nasıl tecelli ettiğini Bediüzzaman şu şekilde analiz eder.

"Bismillah" mukadder olan 'Kul' ('De ki:') vasıtasıyla kulları talim eder. 'Kul' kelimesi ise Kur'ân'ın birçok yerinde mukadderdir. Binaenaleyh şu mukadder olan 'kul' emri risalet ve nübüvete işarettir. 'Bismillah' uluhiyete işaret eder. 'Be'nin takdiminde tevhide imadır. 'Rahman' nizam, ihsan ve adalete, 'rahim' de haşre delâlet eder.2

Bunun gibi meselâ: Elhamdulillahirabbilâlemin'de ki "Elhamdulillah" uluhiyete, içindeki "lâm" tahsisi ifade ettiğinden tevhide işarettir. "Rabbü'l-âlemin" adaletle nübüvete remizdir. Çünkü terbiye resûller vasıtasıyla olur. Sarahaten haşir ve kıyamete delâlet eder.3

Bu dört maksadın Kur'ân'ın hakiki bir tefsiri olan Risale-i Nur'da ağırlıklı olarak yer aldığını ve adeta Risale-i Nur'un temelini oluşturduğunu görmekteyiz. Risale-i Nur'un fatıhası sayılan İşârâtü'l-İ'câz'da (30. Mektub) bu dört maksat müstakil konular olarak yer alır. Bu dört maksadı Risale-i Nur'un bütününe dağılmış olarak görebildiğimiz gibi ayrı birer risale halinde görmek de mümkündür. Meselâ 10. ve 29. Sözler haşirle ilgili, 22. ve 32. Sözler tevhidle ilgili, 19. Mektub ve 19. Söz nübüvvetle alâkalı müstakil birer risale olarak karşımıza çıkar.

2- TEKRARLAR (TEKRARAT-I KUR'ÂNIYE) NOKTASINDAN YANSIMALAR

Kur'ân'da herkesin ihtiyaç duyduğu bazı konuların çok tekrar edildiğini görmekteyiz. Bu konuların Kur'ân'ın muhtelif yerlerinde tekrar ediliyor olması, o konuların, arz ettiği önemden kaynaklanmaktadır. Özellikle Tevhid, Haşir, Nübüvvet, Adalet ve İbadet gibi temel maksatlar tekrar-ı Kur'âniye'nin ön sıralarında yer almaktadır. Kur'ân'da yer alan tekrarlar genelde iki çeşittir: Bunlar 1- âyet tekrarı 2- kıssaların tekrarı olarak karşımıza çıkar.

Meselâ Sure-i Rahman'da çok tekrar edilen "O halde Rabbinin hangi nimetini yalanlıyorsunuz?" cümlesi gibi veya tek bir ayet iken Kur'ân'da 114 defa tekrar edilen "Bismillahirrahmanirrahim" gibi.

Dâvetin merkezinde yer aldıkları için Kur'ân-ı Kerîm'de en çok yer alan kıssalar peygamber kıssalarıdır. İsrailoğullarının sergiledikleri inat, küfür ve nankörlükleri tasvir eden Musa (as) ile ilgili kıssalar Kur'ân-ı Kerîm'de en çok tekrar edilen kıssalardandır.

Musa (as) Kur'ân-ı Kerîm sûrelerinin 34'ünde zikredilmekte olup, onunla alâkalı kıssalar bazen özet, bazen ayrıntılı bir şekilde verilmektedir. (Tâhâ, Kasas, Bakara, A'raf ve Şuara sûrelerinde ayrıntılı)4

Kur'ân'daki tekrarların hikmetleri değişik risalelerde (Meyve Risalesi, Onuncu Mesele, 19. Söz'ün sonu) Bediüzzaman tarafından çok doyurucu bir şekilde beyan edilmiş. Bir kaçının özetleyelim:

1- Kur'ân tekrarı gerektiren dua, davet, zikir ve tevhid kitabı olduğu için bu açıdan tekrarlar güzeldir.

2- Bir tek cümlede ve bir tek kıssada (bulunan) ayrı ayrı çok manaları, ayrı ayrı muhatap tabakalara kavratmak için tatlı, güzel tekrar-ı Kur'âniyeye ihtiyaç vardır.

3- İnsanlar hayatlarını devam ettirmek için nasıl ki gıdaları tekrar tekrar almak ihtiyacını hissediyorlarsa; aynen onun gibi manevi varlığımızın da (kalp, ruh, v.s. lâtifelerimizin) manevî gıdalara tekrar be tekrar ihtiyacı vardır. İşte Kur'ân ve Kur'ândaki hakikatler lâtifelerimizin kut ve gıdasıdır. Demek Kur'ân'daki tekrarlar, ihtiyaçların tekrarından kaynaklanıyor.

4- Herkes her vakit bütün Kur'ân'ı okumaya muktedir olamaz, fakat bir sûreye ekseriyetle muktedir olur. Onun için Kur'ân'ın en mühim maksatları ekser uzun sûrelerde yer almaktadır. Böylelikle her bir sure bir Kur'ân hükmüne geçmektedir. Bunun için tevhid, haşir ve kıssa-i Musa gibi bazı maksatlar tekrar edilmiş, ta ki hiç kimse bu hakikatlerden mahrum kalmasin.

Ayrıca Kur'ân âyetlerinin mana tabakaları vardır. Tekrarlarında bu anlam katmanları adeta açılmakta, âyetlerin ifade ettiği mana derinliklerine nüfuz etme imkânı doğmaktadır. Bediüzzaman'ın Haşir Risalesi'ni yazmazdan önce 10. Söz'ün başındaki âyeti tekrar be tekrar tefekkür ederek okuduğu ve bunu kâinat kitabının bahar sahifesi ile yoğurduktan sonra Haşir Risalesi'nin kendisine ilham edildiğini unutmamak lâzımdır. Demek her tekrar, manada biraz daha derinleşmeye vasıta olabiliyor.

Risale-i Nur'da tekrarların mevcut olduğunu görüyoruz. Özellikle tevhid, haşir, nübüvvet ve adalet gibi Kur'ân'ın temel maksatlarının Külliyyat'ın birçok yerinde değişik tarzlarda tekrar edildiğini Risale-i Nur okuyucuları biliyorlar. Risalelerde tevhid konusunun işlendiği bir meselede haşir, nübüvvet gibi diğer temel esaslar da onun zımında işlenmektedir.

Dolayısıyla bu temel maksatlar değişik vesilelerle tekrar tekrar verilmektedir.

Meselâ bu temel meseleleri işleyen ve afakî tefekkürün şahikalarından olan Âyetü'l-Kübra'nın Külliyyat'ın birçok yerinde bütününü veya kısmen yer alması bu açıdan manidardır. Aslında bir duâ risalesi olan Münacat'ın bile tefekkürî bir boyut

taşıması ve belki bu sebepten Külliyyat'ın değişik yerlerinde yer alması da tekrarların hikmetiyle ilgili olmalıdır. Bediüzzaman, tekrar-ı Kur'âniyedeki hakikatlerin ekseriyet itibariyle Risale-i Nur'daki tekrarlar için de geçerli olduğunu vurgular:

“Bana gönderilen risaleleri mütalâa ettim. Bir kısım hakikatleri mükerrer gördüm. Makam münasebetiyle tekrar edilmiş. Benim arzum ve belki ihtiyarım olmadan ne için böyle olmuş? Kuvve-i hafızama gelen nisyandan (unutkanlıktan) sıkıldım. Birden şiddetli bir ihtar ile '19. Sözün ahirine bak' denildi. Baktım Risalet-i Ahmediye'nin (asm) mu'cize-i Kur'âniyesinde tekrarın çok güzel hikmetleri, tam tefsiri olan Risaleti'n-Nur'da tamamıyla tezahür etmiş. O tekrar, o hikmetler için tam yerinde ve münasip ve lâzım olmuş.5

Risale-i Nur, Kur'ân'dan çıkan bürhanî bir tefsir olduğundan Kur'an'ın nükteli, hikmetli, lüzumlu, usandırmayan tekrarı gibi onun da lüzumlu, hikmetli belki zaruri ve maslahatlı tekrarı vardır. Hem Risale-i Nur, zevk ve şevkle dillerde usandırmayan, daima tekrar edilen kelime-i tevhidin delilleri olmasından, zarurî tekrarı kusur değil; usandırmaz ve usandırmamalı.” 6

DİPNOTLAR:

1. Uluslararası Bediüzzaman Sempozyumu 3, Yeni Asya Yayınları, İst.1996, s. 352.
2. İşaratü'l-İ'caz ilk kısım.
3. Nursî Said, Emirdağ Lâhikası, Yeni Asya Neş, İst, 2002, s. 330. 331.
4. Prof. Dr. Hasan M. Amreni, 4. Uluslararası Bediüzzaman Sempozyumu.
5. Nursî, Said, Kastamonu Lâhikası, Yeni Asya Neş, İst, 2002, s. 13; Sikke-i Tasdik-i Gaybi, s. 35.
6. Bediüzzaman Said Nursî, kaynaklı, indeksli, lugatli Risale-i Nur Külliyyatı cilt I-II İst. 1996 s. 883

ABDÜLHALİM BİLİCİ Yeni Asya Gazetesi 14 Aralık 2012, Cuma